

10. DÖNEM ÇALIŞMA RAPORU (1979)

GİRİŞ

1979 yılı ülkemizde ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımın giderek derinleştiği, geniş emekçi kesimler açısından koşulların daha da ağırlaştığı bir dönem olmuştur. Bir yandan hayat pahalılığı ve enflasyon tüm emekçi kesimleri olduğu gibi mühendis ve mimarları da yaşanılmaz koşullara iterken diğer yandan da bu kesimlerin ekonomik - demokratik haklar savaşımına karşı faşist baskı ve terör giderek yoğunlaştırılmaktadır. Böyle bir dönemde, faşizme ve emperyalizme karşı tüm demokrasi güçlerinin güç ve eylem birliğini yaşama geçirmeleri kaçınılmaz bir görev ve zorunluluktur. Bu görevi yaşamın her alanında başarıyla yerine getirmekle demokrasi ve sosyalizm savaşımını er geç zafere ulaştıracaktır.

Ülkemizde ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımın giderek derinleştiği, geniş emekçi kesimler açısından koşulların giderek ağırlaştığı bir dönemde yeni bir genel kurula hazırlanıyoruz. Mevcut bunalıma sistem içinde bir çözüm getiremeyen tekeli sermayenin iktidarları bir yandan emekçi halk üzerindeki ekonomik baskılan yoğunlaştırırken, bir yandan da tüm demokratik hak ve özgürlüklere karşı toplu bir saldırıya yöneliyorlar.

Geçtiğimiz yıla baktığımızda, genel politikanın gene işçi ve emekçilerin aleyhine işlediğini görüyoruz. IMF, Dünya Bankası vb. finansman kuruluşlarının dayattıkları istemlerin ardı arkası kesilmedi. Yıllık borç taksitleri ve faizleri yaklaşık 2 milyar doları bulan Türkiye'ye 50 milyon dolar kredi vermek için dayatılan koşulların başında «yeniden devalüasyon yapılması, yatırımların kısıtlanması, kalkınma planının değiştirilmesi ve kalkınma hızının düşürülmesi, ücretlerin dondurulması» geliyordu. Gene her hafta yabancı finansman kuruluşlarının üçüncü, dördüncü dereceden temsilcileri Ankara'ya gelip Bakanlarla, diğer yetkililerle görüştü, verdikleri direktifler doğrultusunda alınan önlemleri denetlediler.

Emperyalist finansman kuruluşlarına verilen tüm ödünlere karşın ekonomide vad edilen «ferahlama» sağlanamadı. Emperyalizmin ve tekeli sermayenin tüm emekçileri saran kısıtacısı daha da daraldı. Birçok temel mal piyasada bulunmazken, stokçuluk ve karaborsa alabildiğine körüklendi. Fiyat artışları bir yıl içinde % 75'i buldu. İşçilerin, emekçilerin, bu arada emeği ile geçinen biz mühendislerin, teknik elemanların sırtındaki yük büyüdükçe büyüdü.

Bu arada, NATO ve ABD'nin bölgedeki askeri çıkarları uğruna, ulusal bağımsızlığımız bir kez daha pazarlık konusu yapıldı. Bugün Orta Doğu ülkelerine saldırmak için emperyalizm, Türkiye'yi de içine alan yeni komplolar hazırlamaya çalışıyor. ABD'nin en yetkili ağızları «Orta Doğudaki yeni güçler dengesi içinde, batının çıkarları açısından

Türkiye'ye önemli görevler düştüğünü» belirtiyorlar ve ekliyorlar: «ABD, İran'da düştüğü hataya Türkiye'de düşmeyecektir (!)» Emperyalizmin planlan Türkiye'yi tam bir kısılcacın içine almayı hedeflemektedir.

1979'un bir özelliği de emperyalizmin desteğinde gelişen faşist hareketin, faşist cinayetlerin ve kitle katliamlarının ardındaki siyasal odağın tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmasıydı. Yakalanan faşist katillerin hepsinin aynı partinin ya da yan örgütlerinin üyesi olmaları, kullanılan silahların bu örgütlerden alınıp, cinayet işlendikten sonra aynı örgütlere bırakılmaları, cinayet direktiflerinin her defasında aynı örgüt yöneticileri tarafından verilmesi, faşist parti ve yan örgütlerinin maskesini iyice düşürdü. Bütün bunlara karşın CHP ağırlıklı hükümet faşist örgütlerin üzerine kararlılıkla gitmedi, elde bu kadar kanıt varken faşist parti ve yan örgütlerini kapatmaya, yöneticilerinden hesap sormaya yanaşmadı. Bu tavır karşısında faşist terör giderek daha da azgınlaştı, birçok ilde toplu can kıyımları sahneye kondu, birçok işçinin, emekçinin, memurun, öğretmenin öğrencinin yanında ilerici - demokrat birçok bilim adamı da faşist cinayetlerin hedefi oldu.

Tüm halk kesimlerine yönelen faşist saldırı ve cinayetler önlenmezken, gün ışığına çıkmış faşist odaklardan hesap sorulmazken, tersine ilerici güçler üzerindeki baskılar yoğunlaştırıldı. Birçok demokratik örgüt kapatıldı, örgütlenme özgürlüğünün önüne yeni engeller çıkarıldı. Sıkıyönetim de yetersiz bulundu, özgürlükleri tümüyle ortadan kaldıracak baskı yasaları gündeme getirildi. Faşizmi besleyen ekonomik bunalımın, emperyalizmin çıkarlarını ve tekellerin sömürsünü ön plana çıkaran bir politikadan kaynaklandığı göz ardı edildi ve hükümeti desteklemiş olan emekçi yığınların desteği de büyük ölçüde kaybedildi.

Böylesine bir yapı içinde girilen 14 Ekim seçimleri yeni bir MC Hükümetinin kuruluşunu gündeme getirdi, iç ve dış gericiliğin desteğinde kurulan 3. MC, nedeni ekonomik olan bir yapısal bunalımdan kurtulmanın yeni yöntemlerini arıyor. Bunun yükünü işçi ve emekçi kitlelere yüklemek istiyor. Emperyalizme bağımlılığı sürdürmek uğruna NATO, IMF, AET gibi uluslararası militarist, mali ve ekonomik kuruluşlarla bağımlılık pekiştiriliyor. Tekelci sermayenin siyasal iktidarı, hükümet programını, bu çevrelerin direktifleri doğrultusunda hazırlamıştır. Sendikalar, diğer ekonomik örgütler üzerinde baskı, düşünce, örgütlenme ve eylem özgürlüklerinin budanması, kitlelerin faşist terör ile sindirilmeye çalışılması MC iktidarının temel hedefidir.

Bugün sürgün ve kıyım akıl almaz bir hızla sürdürülmektedir. Devlet kadroları faşist güçlerce işgal edilmektedir. Faşist sürüler Bakanlıklara, devlet dairelerine, buralarda çalışan işçi ve memurların üzerine silahlı saldırılar düzenlemekte ve bu hareketlerinde yetkililerden himaye görmektedirler. Bütün bu gelişmeler, önümüzdeki günlerde ilerici güçler üzerindeki baskıların daha da artacağını göstermektedir.

Ekonomik baskılar ağırlaşırken, can güvenliği giderek ortadan kalkarken, tüm demokratik haklar açıkça baskı ve tehdit altına girerken, demokrasi güçlerinin güç ve eylem birliğini-oluşturmak yaşamsal önemi olan bir görevdir. Demokrasiyi yaşatmak, demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkmak, faşizmi durdurmak ve geriletme ancak kitlelerin yığınsal savaşımı ile olanaklıdır.

Faşist ve gerici güçlere karşı açıkça tavır almamak, ortak savaşımı güçlendirmek için çaba göstermemek, tersine uzlaşmacı tavırlarla günü kurtarmaya çalışmak, faşizmin ve gericiliğin daha da azgınlaşmasından, baskı ve terörün daha da artmasından başka bir şey getirmemiştir, getirmeyecektir. Unutmamak gerekir ki, MC hükümetinden önce hiçbir burjuva hükümeti demokrasiyi rafa kaldıracağını açıkça söylememiş, bunu program olarak savunmamıştır.

TMMOB ve Odaları tüm demokrasi güçleri ile kalıcı bir güç ve eylem birliğini oluşturmak yönünde, bugüne değin olduğu gibi üzerlerine düşen sorumluluğun bilincindedirler. Önümüzde canlı bir 19 Eylül deneyi durmaktadır. Mühendis ve mimar kitesinin büyük çoğunluğunun hak ve istemleri doğrultusunda gündeme getirdiği bu ortak eylem, tüm demokrasi güçleri ile dayanışma içinde başarıya ulaştı.

TMMOB ve Odaları, önümüzdeki dönemde birlikteliğin yükseltildiği mevziler olmalıdır. Faşizme ve emperyalizme hayır diyen, demokrasiden yana, özgürlükten yana tüm mühendis ve mimarların ortak düşmana karşı Odalarla el ele vermelerinin gerekliliğine inanıyoruz. Demokrasi ve bağımsızlık savaşımının hedeflerini saptırmadan, yönetim hesaplaşmalarını hareket noktası olarak almadan, böyle bir birlikteliğin gerçekleştirilmesi için çaba göstermek hepimizin görevidir.

Bu görevi yaşamın her alanında başarıyla yerine getirmekle, beklediğimiz aydınlık günler yaklaşacaktır.

1979'DA GENEL EKONOMİK YAPI VE METALURJİ SANAYİNDE GELİŞMELER

Kalkınma hızı, 1979 yılında, nüfus artış hızı olan % 2.5'in altına düştü. Böylece net kalkınma hızı ilk kez sıfırın altına düştü.

Resmi verilere göre % 75 ile rekor düzeye ulaşan enflasyon oranı ve hayat pahalılığı karşısında gerçek işçi ve emekçi ücretleri sürekli geriledi.

Sanayi üzerinde her türlü denetim kamu kesiminden tümüyle alınarak özel kesime devredildi, yabancı sermayeye tanınan olanaklar daha da genişletildi.

Sanayiinin yapısından kaynaklanan sorunlar tüm sanayi dallarını etkilerken kuruluşların üretim ve kapasite kullanımları düştü, yatırımlar özellikle kamu kesiminde büyük ölçüde düşerek birçok alanda durma noktasına geldi.

2.1. 1979'da Genel Ekonomik Durum

1979 yılında ekonomide izlenen gelişmeleri özetlemek için şu göstergeleri sıralayabiliriz:

1977 yılında % 4,0, 1978 yılında % 3,3 olan kalkınma hızı, henüz kesin rakam açıklanmamakla beraber 1979 yılında, nüfus artış hızı olan % 2,5'in altına düştü. Böylece ilk kez, net kalkınma hızı sıfırın altına düştü.

Resmi verilere göre 1979'da enflasyon oranı % 75 ile rekor bir düzeye ulaştı.

Enflasyon oranının yüksek oluşu, plan ve programların uygulanmasını da güçleştirmiştir. 1979'da yatırımlar % 7,7 oranında gerilemiştir.

Dışsatım ve diğer döviz gelirleri yönünden olumlu bir yıl olmasına ve dışalım büyük oranda kısıtlanmış olmasına karşın 1979'da dış ödemeler dengesi olumsuz sonuç vermiştir.

1979 yılında artan ham petrol fiyatları ve daralan spot alım kanalları nedeniyle azalan ham petrol dışalımını, petrol ürünleri üretimini olumsuz yönde etkilemiş ve 1978 yılına göre % 17 dolayında azalmıştır. Petrol ürünleri sunuşundaki (arzındaki) yetersizlik imalat sanayiinin bir çok kesiminde, özellikle petrol-kimya, plastik, çimento, metalurji sektörlerinde ciddi üretim kayıplarına neden olmuştur.

SEKTÖRLER	KAPASİTE KULLANI ORANI (1978)	
	Özel	Kamu
Kağıt	80,0	78,5
Lastik	68,5	-
Kimya	60,2	79,2
Petrol Ürünleri	33,3	68,5
Gübre	50,0	48,0
Çimento	76,0	68,0
Sıvı Çelik	45,0	51,2
Seramik	84,6	98,5
Demir Dışı Metaller	40,0	42,5
Elektriksiz Makinalar	60,0	63,1
Traktör	32,9	10,0
Karayolu Taşıtları	50,0	-
Demiryolu Taşıtları	-	77,0
Ortalama Kapasite Kullanımı	57,7	63,4

Girdi dışalımını zorluklan, enerji ve ara girdi sağlanmasındaki güçlükler nedeniyle sanayii de kapasite kullanımı düşük düzeyde kalmıştır. Yukarıdaki çizelgede belirli

sektörlerin kapasite kullanım oranları verilmiştir. Bu sektörler itibarıyla, ortalama kapasite kullanımını özel sektörde % 57,7, kamu sektöründe % 63,4 olmuştur. En düşük kapasite kullanımını traktör üretiminde gözlenmekte, bunu sırayla gübre, demir dışı metaller ve demir-çelik sektörleri izlemektedir.

SORUNLAR NEREDEN KAYNAKLANIYOR?

1979'a ilişkin tüm ekonomik değerlendirmeler, ekonominin içinde bulunduğu güçlükleri tanımlarken aynı konularda birleşiyorlar. Özetlemek gerekirse, enflasyonun hızı giderek artmaktadır, gayri safi milli hasıla gerilemiştir, enflasyon karşısında ücret artışları yetersiz kalmakta ve gerçek ücretler azalmaktadır, üretimler düşmekte, yatırımlar gerilemekte, işsiz sayısı artmaktadır.

Yukarıda sözü geçen sorunların, hatta bu sorunların kaynaklarının yer yer devletin resmi belgeleri içinde de açıklıkla ortaya konduğunu izlemek olanaklıdır. Ancak bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde, mevcut işliğin sürdürülmesi çabalarından öte bir görüş getirilmemektedir, örneğin, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan «1980 Mali Yılı Bütçe Gerekçesinin» «Genel Ekonomik Durum» bölümünde ekonominin içinde bulunduğu sorunlar ve bunların kaynakları üzerine ilginç görüşler yer almaktadır. Sözü geçen belgede örneğin şu bilgilere Taşlanmaktadır:

Türkiye'nin milli geliri son üç yılda plan hedeflerinin geri-sinde bir gelişme izlemiştir. 1977'de kalkınma hızı yüzde 4.0, 1978'de yüzde 3.3 ve 1979'da yüzde 1.7 olmuştur. Son üç yıla ait bu GSMH artış hızları on yedi yıllık planlı dönem ortalamalarının oldukça altındadır. Milli gelir artış hızlarında görülen bu yavaşlamanın başlıca nedenleri olarak (!) sanayi kesiminde enerji ve döviz yetersizliğine bağlı üretim düşükleri ve atıl kapasiteler ile tarım kesiminde tarım girdilerinin zamanında ve yeterince sağlanamamasına dayalı üretim yavaşlamaları sayılabilir.

Aynı belgede, ekonominin içinde bulunduğu durum konusunda şu genel değerlendirmeye yer verilmektedir:

“Ülkemiz ekonomisi 1980 yılına büyük zorluklar içinde girmektedir. Halen içinde bulunduğumuz bu güçlükler (I) büyük ölçüde geçmiş yıllarda uygulamaya konulmuş bulunan ekonomik, mali ve siyasal politikalardan kaynaklanmıştır. Bugün ülkemizde milli gelir artış hızının yavaşlandığı, ödemeler dengesinin sağlanmasında çok büyük güçlerle karşılaşıldığı arz ve talep dengesinin kurulamadığı enflasyon hızı ve baskısının kesilemediği ve işsizlik oranının azaltılmadığı bilinen gerçeklerdendir.”

Belgede sorunların kaynağı olarak gösterilen «geçmiş yıllarda uygulamaya konulan politikalar» ise uluslararası ve iş-birlikçe tekeller egemenliğindeki bir kapitalist toplum

yapısının sürdürülmesinden başka bir şey değildir. Bu politikaların ise geçmişte MC iktidarları ekiyle uygulandığını hepimiz biliyoruz.

Gene aynı belgede «Bütçe Gerekçesinde» yer alan diğer veriler dışa bağımlı, çarpık ve geri kapitalist toplum yapısının sürdürülmesine dayanan politikaların bugün bütünüyle iflas ettiğini belgelemektedir:

«Fiyat hareketlerinde de olumsuz gelişmeler izlenmektedir. Gerek toptan eşya fiyatları endeksinde, gerekse büyük şehirlerimize ait geçinme ve tüketici endekslerinde son derecede büyük artışlar görülmüştür.

Aşırı fiyat artışları, döviz sağlanmasında karşılaşılan güçlükler, iç ve dış finansman zorlukları yatırımların planlanan sürelerde bitmesini ve üretime geçmelerini engellemiştir. Bugün ülkemizde yatırımların gecikmelerinden doğan sonuçlar, ekonomik yaşantının her kesiminde açık bir şekilde izlenebilmektedir.

Türkiye ekonomisi son beş yılda 15 milyar dolara ulaşan dış ticaret açığı vermiştir. Bütün teşvik tedbirlerine ve sık sık yapılan devalüasyonlara rağmen ihracat önemli ölçüde geliştirilmemiş, ithal mallarına olan talep azaltamamıştır.

Bu durumda ödemeler dengesini sağlamak üzere yabancı ülkelere ve milletlerarası para kurumlarından dış kaynak sağlama çalışmalarına ağırlık verilmiştir.»

1980 mali yılı bütçe gerekçesi, Türkiye'nin dövizle ödenecek dış borçlarını sınıflandırırken bu borçların, kullanılmayan kredi miktarları ile birlikte 12 milyar 537 milyon dolara ulaştığını ve borçlar için ödenmesi zorunlu olan faiz tutarının 5 milyar 314 milyon dolara yükseltildiğini açıklamak zorunluluğunu duyuyor. Böylece dövizle ödenecek dış borçların sadece faiz tutarı bu oranların toplam değerinin yüzde 41.7'sine ulaşmış bulunuyor. Diğer bir deyişle uluslararası finans kapital kurumları açısından Türkiye, tefecilik işlemleri ile sürekli olarak sömürülen giderek daha da bağımlı kılınan ekonomik, sosyal, kültürel gelişimi kasıtlı olarak baltalanan engellenen bir sessiz kurbandan başka bir şey değildir.

Böylece, bugüne değin uygulanan ekonomik, mali ve siyasal politikaların tüm emekçi kitlelere neye mal olduğunu ve daha da olacağını devletin resmi belgelerinden öğrenmiş oluyoruz.

1979'DA ENFLASYON ORANI % 75'i BULDU

Devletin resmi verilerine göre Türkiye'de fiyatlar genel düzeyinin 1979 yılı içinde rekor bir düzeye vardığı ve % 74,6 oranında bir artış gösterdiği belirtilmektedir. Bu tahmin, enflasyon oranı ile eşanlamlı olmaktadır. Başka bir deyişle Türkiye'de 1979'da enflasyon, 1978 yılına göre % 74,6 oranında artmıştır.

Yine resmi verilere göre, 1979 yılında İstanbul'da geçinme endeksi % 78 oranında artış göstermiştir. En yüksek fiyat artışlarının sırasıyla, dayanıklı tüketim mallarında ve ev

eşyasında, giyim eşyasında, yakacak maddelerinde ve besin maddelerinde ortaya çıktığı gözlenmiştir.

ENFLASYONUN YÜKÜNÜ KİMLER ÇEKİYOR?

Değişik çevrelerce hazırlanan ve çoğu basında da yer alan birçok araştırmanın ortaya koyduğu gerçek, enflasyondan en çok işçi ve emekçi kesimlerin etkilendiğidir. Tekelci sermaye, işçi ücretlerinin anormal ölçüde arttığı propagandasını artırarak dursun, bütün sayısal bulgular enflasyon karşısında «gerçek İşçi ücretlerinin» en iyi olasılıkla yerinde saydığını göstermektedir. Kamu kesiminde çalışan memurların gerçek ücretlerinde ise son birkaç yıl içinde büyük bir düşüş olmuştur. Tekelci sermaye işçi ücretlerinin çok yüksek düzeye ulaştığı demagogisini sürdürürken başlıca iki hedefe yönelmektedir. Birincisi, aşırı fiyat artışlarının işçi ücretlerinin yüksek oluşundan kaynaklandığı yayararak, tekelci sömürüyü maskeleyerek. İkincisi ise sendikasız kamu çalışanlarını, sendikalı işçilere karşı kışkırtmak.

Ancak, işbirlikçi tekelci sermayenin ağababası Dünya Bankası'nın hazırladığı bir rapor, bu savları açıkça yalanlıyor. Dünya Bankası'nın Türkiye ile ilgili olarak hazırlanmış olduğu «Bunalımdan Büyümeye» (From Crisis to Growth) adını taşıyan ve 3. MC tarafından kamuoyundan saklanan raporda, «Nüfus, İstihdam ve Ücretler» başlığını taşıyan bölümde şu görüşlere yer veriliyor:

1971 -1972 yıllarında işçilerin almış oldukları gerçek ücretlerde olağanüstü bir düşme ortaya çıktığı göze çarpıyor. Bu dönemde, Türkiye askeri bir yönetim altındaydı... Askeri yönetimin sonunda işçilerin temel öncelik olarak gördükleri husus, gerçek ücretleri yeniden eski düzeye yükseltebilmektir. Dolayısıyla, işçi ücretlerinde 1973 yılından bu yana ortaya çıkan artışlar, büyük ölçüde 1971 -1972 dönemlerindeki düşüşlerin karşılanmasından ibarettir.

Aynı Raporda 1970-1976 yılları arasında işçi ücretlerindeki gerçek artışın yüzde 16 dolayında olduğu, böyle bir artışın ise yılda yaklaşık olarak yüzde 2,5'lik bir artış anlamına geldiği ileri sürülüyor. Bununla beraber, yine aynı dönemde, Dünya Bankası'nın verdiği bilgilere göre, Türkiye'de kişi başına milli gelir yüzde 34 kadar arttığına göre, işçi ücretlerindeki artışlar kişi başına milli gelir artışının gerisinde kalmış oluyor.

Dünya Bankası raporunda yer alan bilgilere göre, 1970-1976 döneminde Türkiye'de kişi başına üretim artışı yüzde 35 ve işçi başına üretim artışı ise yüzde 42'dir. Diğer bir deyişle, işçi ücretlerindeki artışlar, aynı zamanda, kendilerinin yaratmış oldukları üretim artışının da çok gerisindedir.

Öte yandan, yine aynı dönemde, tarım dışı kesimde çalışan işçilerin üretkenliği ise .ortalama yüzde 28 kadar artmıştır.

Demek ki, işçi ücretlerindeki «artış» hangi açıdan değerlendirilirse değerlendirilsin, bu olgunun boyutlarının milli gelir ve işçi üretkenliğindeki artışların çok gerisinde kaldığı,

dolayısıyla işçi ücretlerinin artmasından yakınan burjuvazinin, sosyal yaşamın her alanında olduğu gibi, burada da «gerçek dışı» beyanlarda bulunduğu ortaya çıkıyor,

Dünya Bankası raporu, bu arada gerçek işçi ücretlerinde 1977 yılında yüzde 6 kadar bir artış ortaya çıktığını, bununla beraber 1978 yılında aynı gerçek ücretlerin yüzde 15.4 oranında azaldığını da açıklamak zorunluluğunu duyuyor. Böylece sonuçta Dünya Bankası'nın şu değerlendirmesi çıkıyor ortaya: «1970 yılından bu yana işçilerin vergi sonrası gerçek ücretleri, hemen hemen hiç değişmemiştir.»

İşçi ücretlerinin hiç değişmediği dönemde, Dünya Bankası Raporunda yer alan bilgilere göre, fiyat artışları dayanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Örneğin, 1968 -1976 yılları arasında fiyatların toplam artışı yüzde 222 ve 1968 -1978 yılları arasında ise yüzde 510'dur. Böylece, kaçınılmaz olarak şu yargıya varıyor Dünya Bankası: «1970'lerin yüksek enflasyonları, işçilerin gayri safi ücretlerin de ortaya çıkan artışların hepsini silip süpürmüştür.»

GELİR DAĞILIMINDAKİ DENGESİZLİK SON İKİ YILDA DAHA DA ARTTI

İşçi ücretlerinde ortaya çıkan değişmelerin hayat pahalılığı tarafından nasıl silinip götürüldüğünü resmi raporlar somut örnekleriyle ortaya koyuyor. 1979 yılında gelir dağılımına ilişkin verilerde dağılımdaki dengesizliğin gene ücretliler aleyhine giderek bozulduğunu ortaya koyuyor. Enflasyonun sonuçlarından hangi kesim kârlı çıkıyor? Bunu da DPT'nin verilerinden ' yola çıkarak öğrenmek olanaklı. 1979 yılında milli gelir bölüşümü tarım, tarım dışı ücretliler ve maaşlılar aleyhine gelişme göstermiştir : «Tarım - dışı ücret - dışı gelirler» ise 1979 yılında gayri safi yurtiçi hasılanın % 53'ünü oluşturmaktadır. Tarım . dışı ücret - dışı gelirlerin payındaki bu artış, hemen tümüyle hizmet kesimine gitmektedir. Sanayi kesiminin payı % 8 çevresinde kalmakta, ancak hizmet kesiminin payı % 45'e çıkmaktadır.

Böylece, tarımın gayri safi yurtiçi hasıla içindeki görelî payı 1977 yılında % 28,9 iken, bu değer 1979 yılında % 20,7'ye düşüyor. Aynı biçimde, tarım - dış ücretlerin görelî payı % 20,8'-den, % 16,8'e azalıyor ve bu arada memur maaşlarının payı ise % 13,2'den % 10'a düşüyor.

Demek ki, iki yıl içinde milli gelirin çeşitli sınıf ve kesimler arasındaki bölümünde, tarımda çalışanların, tarım işçilerinin, sanayi işçilerinin, memurları payı büyük oranda azalırken, «tarım - dışı ücret - dışı» olarak tanımlanan tekelcilerin, karaborsacıların, spekülâtörlerin ve tefecilerin gelirleri gittikçe şişmektedir.

III. MC HÜKÜMETİNİN PROGRAMI, TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU'NUN, TÜSİAD'IN VE İŞBİRLİKÇİ TEKELLERİN İSTEMLERİNE YANIT VEREN BİR PROGRAMDIR

3. MC iktidarının programının yapısı, yaklaşımı, ilkeleri ve ekonomik içeriği, yukarıda sözü geçen çevrelerin faşist özlemler taşıyan görüşleri ile paralellik ve uyum içindedir.

«Piyasa ekonomisi» adı altında ülke kaynaklarının yerli ve yabancı tekелci sermayenin sömürüne alabildiğine açılması, yabancı sermayeye Türkiye'de yatırım yapması için, neredeyse «kapitülasyon» niteliğinde kolaylıklar sağlanmasının öngörülmesi, kamu kesiminin etkinliğine son verilerek bu alanın da tekellerin denetiminde bırakılması, yeni MC'nin ekonomik programının özünü oluşturmaktadır.

Bu ekonomik programın yaşama geçirilmesi, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin ekonomik-demokratik örgütleri, sendikalar, meslek odaları, dernekler üzerindeki baskılar daha da yoğunlaştırılarak sağlanacaktır. İlk kez bir hükümet programı, tüm demokratik hakları rafa kaldıracığını açıkça ilan etmektedir.

3. MC'nin yerli ve yabancı çıkar çevrelerinin istemleri doğrultusunda hazırladığı program 4. Beş Yıllık Planın değiştirilmesini ve yeni bir plan hazırlanmasını da öngörmektedir. Çünkü mevcut planın ilkeleri ve hedefleri MC'nin programının içeriğiyle uyuşmamaktadır. Bu doğrultuda yapılan ilk işlem 4. BYKP'nın 1980 Yılı Programının değiştirilmesi oldu.

1980 YILI PROGRAMI NASIL DEĞİŞTİRİLDİ?

3. MC'nin Planlamaya ilişkin operasyonunun ilk halkası MESS Başkanı Turgut Özal'ın DPT'nin başına getirilmesi oldu. Hemen ardından, 4. Beş Yıllık Planın 1980 yılı programı yasal olmayan bir biçimde değiştirildi. Yüksek Planlama Kurulu'ndan geçen ve Bakanlar Kurulu'nun ve 30 Kasım 1979 tarihli kararı ile kabul edilmiş olan 1980 yılı programı usulsüz olarak değiştirildi ve TBMM'ne başka bir metin sunuldu.

Programda yapılan değişikliklerin başında, piyasa üzerindeki tüm denetimin kaldırılması; üretim, dış ticaret, pazarlama ve fiyat oluşumları üzerindeki tüm denetimin tekелci sermayeye bırakılması geliyordu. Yabancı sermaye yatırımlarına ilişkin tüm denetim ve sınırlama kaldırılarak, yabancı sermaye «teşvik» ediliyordu. Bu bağlamda, kamu kesiminin etkinliğinin artırılması ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı tüm bölümler Programdan çıkarılıyor.

1980 Programında yapılan en önemli değişiklik ise, referandum hakkının yasallaşmasını, sendikasız kamu çalışanlarına grevli - toplu sözleşmeli sendikal hakların sağlanmasını, iş yasasındaki anti - demokratik içerikli maddelerin değişmesini öngören bölümlerin bütünüyle Programdan çıkarılması oldu.

2.2 1979'da Metalurji Sanayii

Metalurji sanayiinde, genel ekonomik yapıya bağılı olarak, son yıllarda ortaya çıkan duraklama, 1979 yılında daha da belirginleşti. Bazı metal üretim dallarında, hammadde ve dış girdi sağlanmasında karşılaşılan güçlükler, enerji yetersizliği vb. sorunlar üretimin geçen yıllara göre gerilemesine neden oldu. Döviz darboğazı nedeniyle gerekli yarı ürünler dışalımının da gerçekleşmemesi sonucu, metal uç ürünler üretimi yurtiçi gereksiniminin çok gerisinde kaldı.

Bu gelişme metal ürünler yönünden piyasada büyük bir darlık yarattı ve bu darlık ilgili diğer sektörleri de etkiledi. Öte yandan sunu kıtlığı stokçuluğun, karaborsanın ve ikili fiyat mekanizmasının yerleşmesine de neden oldu.

Eldeki kapasitelerden yeterince yararlanamazken (demir-çelik ve demir-dışı metaller sanayii 1979 yılında kapasite kullanım oranının en düşük olduğu birkaç sektör arasındaydı), sektördeki yatırımlar da sürekli gecikmektedir. Yeni kapasitelerin yaratılmasında ve üretim gerçekleştirmelerinde Plan hedeflerinin çok gerisinde kalınmaktadır.

Örneğin, 3. Beş Yıllık Plan döneminde imalat sanayii yatırımları içinde makina imalat, elektronik ve kimya sanayii ile birlikte metalurji sanayiine de öncelik verilmesi öngörölmüş ve önemli gelişme hedefleri konmuştur. Aynı dönemde yıllık ortalama artış hedefi, ham demir, için % 22,6, sıvı çelik için ise % 25,6 olarak belirlenmiştir. Ancak, ülkemizde izlenen sanayi politikası, yüksek düzeydeki bu hedeflere ulaşılmasına elvermemiş ve üretim artış oranı hem ham demirde, hem de sıvı çelikte yıllık ortalama % 5 dolayında kalmıştır. 3. Plan dönemi başında 1,5 milyon ton olan yıllık sıvı çelik üretimi, dönem sonunda ancak 1,9 milyon tona çıkabilmiştir. 1978'de 2,2 milyon tona çıkan sıvı çelik üretimi, yeni kapasiteler eklenmesine karşılık 1979 yılında 2,4 milyon ton dolayında gerçekleşmiştir. Demir dışı metaller sanayiinde de, aynı biçimde Plan hedeflerinin çok gerisin de kalınmıştır.

Metalurji sanayiinin hızlı bir tempoda gelişmemesinin nedeni ülkemizde sanayiin genel yapısı gelişme hızı ve gelişme doğrultusu ile ilgilidir. Metalurji sanayiinde sağlıklı bir gelişine ancak bu sanayiye girdi sağlayacak, madencilik, enerji vb. sektörlerin de uyum içinde gelişmesine bağılıdır. Öte yandan metalurji sanayii ürünlerini girdi olarak kullanan sektörlerin hızla gelişmesi de bu sanayiin gelişmesi için çekici bir güç olacaktır. Özellikle yatırım malları sanayiinde izlenecek hızlı bir gelişme, metalurji sanayiini yakından etkileyecektir.

Oysa dışa bağımlı, çarpık ve geri bir sanayi yapısı içinde, üretiminin yaklaşık yarısı tüketim mallarına yönelmiş bir imalat sanayii yapısı içinde, metalurji sanayii bugün ülkemizde, gelişmesi için gerekli maddi temellerden yoksundur. Türkiye sanayii, benzeri birçok geri ve bağımlı kapitalist ülkede olduğu üzere, kendi kendisinin itici gücü olacak sektörleri geliştirememektedir. Temel sorun burada yatmaktadır. Bu nedenle, sektördeki yıllık

gelişmeler, eğilimler değerlendirilirken, elde edilen sonuçların dönemsel yada rastlantısal sorunlardan değil, yapısal sorunlardan kaynaklandığı ve çözümün de gene yapısal değişikliklere bağlı olduğu unutulmamalıdır.

DEMİR - ÇELİK SANAYİİ

Demir - çelik sanayii, metalurji sanayii dolayısıyla genel sanayi içinde kuşkusuz önemli yeri tutmaktadır. Demir-çelik sanayiinin yapısı ve sorunları bir yandan genel sanayiinin yapısı ve sorunlarından kaynaklanırken bir yandan da diğer sanayi dallarını dolayısıyla genel sanayii büyük ölçüde etkilemektedir. Bu sanayi dalında 1979 yılında gözlenen gelişmeleri değerlendirebilmek için Çizelge 2'de kurulu demir-çelik işletmelerinin üretim ve kapasite değerleri verilmiştir. 1979 yılında yeni kapasiteler eklenmiş olmasına karşın üretim, 1970 yılına göre gelişme gösterememiştir.

Çizelgeden de görülebileceği gibi gerek kamu, gerekse özel kesimde kapasite kullanım oranları çok düşüktür. Tümüyle demir-çelik işletmelerinde üretim düşüklüğünün en önemli nedenlerinden birisi cevher ve kömür yetersizliğidir. Artan çelik üretim kapasitesi karşısında son yıllarda demir cevheri üretimi, gereksinimin gerisinde kalmaktadır. Yıllardır doğal kaynaklarımızın ihmal edilmesinin doğal bir sonucu olan bu sorunun

ÇİZELGE 2. DEMİR-ÇELİK İŞLETMELERİNİN 1979 VE 1970 ÜRETİMLERİ

		1979 Üretim (1000 Ton)	1970 Üretim (1000 Ton)	Kurulu Kapasite (1000 Ton)	Kapasite Kullanım Oranı (%)
Sıvı Çelik	Karabük	597	595	600	99
	İsdemir	393	434	1 000	43
	Erdemir	668	087	1 500	58
	MKE	38	37	75	19
	Özel Kesim	600	540	1 200	45
	Toplam	2196	2473	4 375	57
Son Ürün	Karabük	526	501	600	83
	İsdemir	314	385	900	43
	Erdemir	707	680	2 200	31
	Özel Kesim	500	500	1 000	50
	Toplam	2047	2266	4 700	48

(1) Özel kesimin üretim ve kapasite değerleri tahminidir. Kendi sözcüleri tarafından verilen rakamlara göre özel haddehaneler toplam kapasitesi 2 milyon tondur. Ancak bunun fazladan yarısı - ürün alabilmek için abartılmış bir değer olduğu bilinmektedir.

çözümlemesi de yeterli olmamaktadır. Gerek demiryolu kapasitelerinin gerekse vagon büyüklüklerinin yetersizliği nedeniyle işletmelere cevher taşınmamaktadır. Bugün 400 000 tonu Divriği'de olmak üzere yaklaşık 1 milyon ton madenden çıkarılmış cevher, çeşitli istasyonlarda beklemektedir.

Koklaşabilir taşkömürü kullanılması zorunlu tek sanayi dalı demir-çelik olmasına karşın ülkemizde üretilen taşkömürünün ancak yarısı bu alana aktarılabilir. Ülke üretiminin gelecek yıllarda da gereksinimi karşılayamayacak durumda olduğu kesinlikle bilinmesine karşın yurtdışı kaynaklardan taşkömürü sağlanması yönünde hala uzun dönemli bir politika saptanmamaktadır.

Bir refrakter hammadde deposu olan ülkemizde, yeterli ve kaliteli tuğla üretiminin son derece sınırlı olması sonucu, işletmeler bu alanda dışa bağımlı kalmakta ve üretim aksamaktadır. Ayrıca yeterli ve kaliteli enerji sağlanamaması ve önemli makina ve donatım yedek parçalarının yurt dışından sağlanması zorunluluğu da demir-çelik sanayiinde üretimi engelleyen diğer sorunlardır.

Üretim yetersizliğinin yanı sıra yatırım politikalarının .da yanlışlığı demir-çelik sanayiinin geleceği için derin kuşuklar yaratmaktadır. 1979 yılında büyük kamu yatırımları durdurulmuş, bu yolla engellenmiştir. Buna karşılık ülke çıkarlarına son derece ters özel kesim yatırımları ise alabildiğine teşvik edilmiştir. Bir yandan yerli mühendislik gücünün ulaştığı boyutlar göz-ardı edilerek, danışman firmalar aracılığı ile uluslararası tekellerin yatırımları denetlemelerine göz yumulmuş, diğer yandan da dışa bağımlı olmanın da ötesinde gerekli hurdayı yurt içinden ve dışından hiçbir şekilde karşılama olanağı olmayan ark ocaklı küçük çelik kuruluşlarına geniş yatırım olanakları tanınmıştır. Tüm bunların sonucu olarak, İsdemir ve İsdemir gibi büyük kamu yatırımları bilinçli olarak geciktirilmiş, hatta bunların özel kesime ucuz girdi sağlayacak projeler durumuna getirilmesi için yoğun çabalara girişilmiştir.

Demir-çelik sanayiinin sorunları da yapısal sorunlardan kaynaklandığı için çözüm de gene yapısal değişikliklere bağlıdır. Bu anlamda, geçen dönem çalışma programında yer alan hedefleri kısaca bir kez daha anımsatmayı yararlı görüyoruz.

1. Ekonomi üzerinde merkezi denetimi artıracak, ülke kaynaklarının en verimli ve öncelikli alanlara yönelmesini sağlayacak planların hazırlanması ve uygulanabilmesi, «tüm madenlerin devletleştirilmesi «dış ticaretin devletleştirilmesi», gibi bir dizi önlemi de beraberinde getirmektedir.

2. Sermaye yapısı, personel politikası, denetim biçimi ve plan disiplini açısından dağınık bir yapıya sahip KİT'lerin bu durumuna son verilerek sektör bazında bütünleşmeleri (entegrasyonu) sağlanmalıdır. Ayrıca bu kurumların «hammadde ve metni üretimi, son ürün

haline işlenmesi, satın alma, finansman, pazarlama ve dağıtım» işlevlerinin bütünleşmesi do zorunludur.

3. Ülkemizde, özellikle metal üretim ve işleme tesislerinde geri teknoloji küçük ölçekli ve ekonomik olmayan özel kesim üretim tesisleri teşvik edilirken, kamu elinde kurulu olan büyük ölçekli, modern tesislerin çalışmaları engellenmektedir. Aynı olgu yeni yatırımlarda da gözlenmektedir. Kamu yatırımları sistemli bir şekilde engellenirken küçük kapasiteli, rantabl olmayan özel kesim yatırımlarına teşvik belgeleri verilmektedir. Dışa bağımlılığı artına, ülke çıkarlarına ters bu işleyiş kesinlikle son verilmelidir. Bunun için de İskenderun ve Sivas Demir-Çelik Tesislerinin yatırımları ülke çıkartan doğrultusunda gerçekleştirilmeli ve bu konuda her türlü engellemenin önüne geçilmelidir.

4. IX. BYKP'nda 1979 yılında kurulacağı açıklanan «Kamu Mühendislik Kurumunun öncelikle büyük ölçüde mühendislik - danışmanlık hizmeti dışalımına yol açan konularda birimleri oluşturulmalı ve metalurji sanayiinde var olan bilgi birikimi ve yetişmiş teknik eleman gücü bu alanda toplanmalıdır. Kamu yatırımcı kuruluşlarının mühendislik-tasarım hizmetleri gereksinimi, öncelikle bu birimlerden sağlanmalıdır.

5. Kapitalist sistem içinde, teknoloji transferi ülkeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltıcı değil, tersine, uluslararası tekellerin gücünü daha da artırmak suretiyle, çoğaltıcı bir etki yapmaktadır.

Sosyalist ülkelerle yapılan ekonomik ve teknik işbirliği ise, ülke sanayileşmesinde öncelikli alanlara, ekonominin belkemiğini oluşturacak temel sanayilerin ' kurulmasına yönelik olması ve karşılıklı yarar, eşitlik, ilkelerine dayalı olması ile yukarıda sözü edilen yapı- ' dan bütünüyle farklıdır. Bu nedenlerle, sosyalist ülkelerle ekonomik ve teknik ilişkilerin yoğunlaştırılması ülkemizin yararınadır.

6. Demir cevheri, kömür ve bor tuzlarına yönelik olarak, 1978 yılında kabul edilen, ancak yeni İktidar döneminde tümüyle geri alınan «Devletçe işletilecek Madenler Hakkında Yasanın» kapsamı genişletilmeli ve başta kurşun - çinko, manyezit ve kromit üzere tüm madenler devletleştirilmeli ve doğal kaynaklarımız kamu kuruluşlarınca işletilmelidir. Bu doğrultuda, kamu kuruluşları, yeraltı servetlerimizin en uygun şekilde değerlendirilmesini sağlayacak örgütsel ve kurumsal yapıya kavuşturulmalıdır.

7. Kurulu işletmelerde giderek yoğunlaşan ve üretimi baltalayan faşist baskı ve terörün önüne geçilerek, işletmelerde lam bir demokratikleşme saklanmalıdır.

8. Ülkemiz sanayiinin gelişmesinde önemli bir rol oynayabilecek Ereğli Demir-Çelik İşletmeleri sermayesinin % 70'i kamu kuruluşlarının elinde olmasına karşın, bugün her türlü kamu denetiminin dışında bir çiftlik gibi yönetilmektedir. Bu nedenle, yabancı finansman

kuruluşlarına ödün verilmeksizin, Erdemir'in bugünkü statüsünün değiştirilerek yasalar ve plan ilkeleri doğrultusunda «Demir-Çelik Sektör Kurumu» bünyesine alınması sağlanmalıdır.

DEMİRDİŐI METALLER SANAYİİ

DemirdiŐı metaller sanayiinin 1979 yılı durumuna ışık tutması açısından belli başlı kamu tesislerindeki üretim gelişmeleri Çizelge 3'de verilmiştir. Dışalım kanallarının tıkalı olması nedeniyle gerekli yan ürün dışılımı da yapılamayınca, işlenmemiş alüminyum, blister bakır, külçe kurşun ve kalay sunusunda büyük bir düşme oklu. Bunun sonucu 1979'da üretim gerilemesi metal ürünlerde, yan-ürünlere oranla daha yüksek oldu.

ÇİZELGE 3. DEMİRDİŐI METALLER SANAYİİNDE BELLİ BAŞLI KAMU TESİSLERİNİN 1978 VE 1979 ÜRETİMLERİ (Bin Ton)

KURULUŞ:	Kurulu Kapasite	1978	78-79 1979	Üretim Artışı
BLİSTER BAKIR :				
Etibank - Ergani	16,0	5,4	5,6	3,7
Etibank - Murgul	12,0	7,2	5,2	- 27,7
KBİ- Samsun	40,8	13,6	11,4	- 16,2
TOPLAM	68.8	26.2	22.2	- 15.3
SIVI ALÜMİNYUM				
Etibank - Seydişehir	60,0	32,3	31,8	-1.5
KÜLÇE ÇİNKO				
Cinkur - Kavseri	40.0	17.3	17.3	
FERROKROM				
Etibank - Antalya	10,6	9,7	9,6	- 1,0
Etibank - Elazığ	50.0	25.0	23,9	- 4,4

Demir dışı metaller sanayiinde en çarpıcı gerileme bakırda görüldü. C0 bin ton/yıl blister bakır üretim kapasitesine sahip olan ülkemizde, blister bakır üretimi 1977 yılında 32 bin ton, 1978 yılında 26 bin ton düzeyinde gerçekleşmişti. 1979 yılında ise bu üretimin 22 bin ton düzeyinde gerçekleştiği sanılmaktadır. Bu %37 oranında bir kapasite kullanım oranı demektir. Oysa ülkemizde 1966 yılında, henüz 40 bin ton/yıl kapasite D K.B.İ tesisi kurulmamışken, yalnız Etibank 26 bin ton bakır üretebiliyordu.

Yıllara göre blister bakır üretimi Çizelge 4'de verilmiştir.

ÇİZELGE 4. YILLARA GÖRE TÜRKİYE'DE BLİSTER BAKIR ÜRETİMİ (1000 Ton)

KURULUŞ	1966	1976	1977	1978	1978
Etibank	26,6	17,1	18,2	12,6	20,8
K.B.İ.	-	11,0	13,6	13,6	11,4
TOPLAM	26,6	28,1	31,8	26,2	22,2

Bakıra olan yurtiçi talep 50 bin ton/yıl dolayındadır. Blister bakır üretiminin yetersizliği yanında, gerekli ithalat da yapılamayınca, bakır kullanan sanayi dallarında önemli bir darboğaz ortaya çıkmıştır. Bunların başında kuşkusuz elektrolitik tel kullanan iletken ve

kablo sanayii gelmektedir. 1977'de 20.700 ton, 1978'de 16.000 ton dolayında olan elektrolitik bakır tel üretimi 1979'un ilk 9 ayında 8.000 ton düzeyinde kalmıştır.

Bakır üretiminde başlıca sorun bakır cevheri yetersizliğidir. Gerek Murgul'da gerek Ergani'de mevcut rezervlerde bakır tenörü giderek düşmüştür. Aynı miktarda bakır elde etmek için her yıl daha fazla cevher çıkarmak ve cevher zenginleştirme tesislerinin kapasitesini artırmak gerekmektedir. Etibank ve K.B.İ. nin, yalnız Murgul ve Küre'de mevcut rezervlerde daha iyi yararlanmak için halen sürdürdükleri madencilik ve cevher zenginleştirme tesisi yatırımlarının toplamı 1979 yılı fiyatlarıyla 6 milyar TL. tutarındadır. Yeni sahaların işletilmesi yönündeki yatırımlar bunun dışındadır. Blister bakır üretiminde mevcut kapasitelerden daha iyi yararlanmak için, sözü geçen yatırımların önümüzdeki yıllarda daha artırılması gerekecektir.

1979'un alüminyum sanayii açısından da başarılı geçtiği söylenemez. Seydişehir'de kurulu Türkiye'nin tek alüminyum üretim tesisi 1977'den bu yana enerji yetersizliği gerekçesi ile yarı kapasitede çalıştırılmaktadır. Ekonomiye katkısı son derece sınırlı olan tüketim malları üreten birçok tesise enerji bulunabilirken, Seydişehir Alüminyum Tesisleri'ne enerji sağlamama ması gene ülkemizdeki sanayileşme politikası ve bu yöndeki tercihlerle ilgilidir. Yılda en az 70 bin ton ham alüminyum gereksinmesi olan ülkemizde ancak 30 bin ton dolayında alüminyum üretilmekte ve bir o kadar alüminyum üretim kapasitesi bugün atıl tutulmaktadır.

Son iki yılda alüminyum yan ürünleri dışalımının da ihtiyacın çok gerisinde kalması sonucu, 1977 yılında 82 bin ton düzeyinde olan alüminyum ürünler toplam yurtiçi üretimi, 1978 yılında 50 bin ton ve 1979 yılında 42 bin ton düzeyine düşmüştür. Bu nedenle, alüminyum ürünlere olan toplam yurtiçi istem karşılanamamıştır.

Öte yandan, çeşitli alüminyum ürünler üreten tesislerin toplam kapasitesi bugün 135 bin ton/yıl düzeyine ulaşmıştır. Alüminyum yarı ürünler arzından ortaya çıkan kıtlık, zaten gereksinimin çok üzerinde oluşmuş bulunan alüminyum işleme kapasitesinden yararlanma oranının son iki yılda giderek düşmesine neden olmuştur. 1979 yılının ilk 6 ayında bu tesislerin ortalama kapasite kullanım oranı % 24,6 olmuştur.

3. ODA ÇALIŞMALARI

Metaller Mühendisleri Odası, 1979 yılında da geçen Genel Kurulda belirlenen Çalışma İlkeleri ve Çalışma Programı doğrultusunda, güncel olaylara ve üyelerinin sorularına ilişkin görüş, öneri ve çalışmalarını, yurt ve meslek sorunlarından kaynaklanan savaşımlarını, yayın organları ve diğer kitle haberleşme araçları ile üyelerine ve kamuoyuna aktarmıştır.

3.1 TMMOB ve Diğer Odalarla İlişkiler

Geçen dönemlerde olduğu gibi, Odamız bu dönemde de üyelerin güncel sorunları, ekonomik ve demokratik hakları çerçevesinde TMMOB ile birlikte ortak çalışmalar yürüttü. Ayrıca uzmanlık alanlarına giren konularda da gerek TMMOB ile gerekse ilgili Odalarla sürdürülen ortak çalışmalara etkin olarak katıldı. Bu çalışmalar arasında 19 Eylül eyleminin özel bir yeri ve anlamı vardır.

Odamız, 19 Eylül 1979'da on binlerce mühendis ve mimarın faşist saldırılara karşı ve grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklarını elde etme yolunda üst örgütümüz TMMOB'nin öncülüğünde gerçekleştirdiği bir günlük iş bırakma eylemine gerek eylem öncesi, gerekse eylem sırasında etkin bir biçimde katıldı.

Yönetim Kurulu üyelerimiz de, 19 Eylül'den önce yapılan, üyelerimizin yoğun olarak bulunduğu, İsdemir, Seydişehir, Karabük ve Kırıkkale il ve işyeri toplantılarına, TMMOB ve diğer Oda yöneticileri ile birlikte katıldılar ve sorumluluk aldılar. 19 Eylül günü de işyerlerinde eylemin başarıyla hayata geçmesi için yoğun çaba harcandı.

Odamız bu çalışma döneminde, demir-çelik ve Seydişehir alüminyum konularında TMMOB görüşü hazırlama çalışmasını yükümlenmiş ve sonuçlandırmıştır. Bu çalışmalardan demir çelik açıklaması, 79/2 sayılı Nisan -1979 Metalurji Bülteninde, Seydişehir Dosyası ise 23. sayı Metalurji Dergisinde yayınlanmıştır.

Odamız tarafından düzenlenen ve TMMOB İsdemir işyeri Temsilciliği ile Metalurji Mühendisleri İskenderun Temsilciliğinin yürüttüğü «İskenderun Demir-Çelik Sempozyumu» diğer Odaların da katılımı ile 7-9 Haziran 1979'da İskenderun'da yapılmıştır.

Ayrıca. Maden Mühendisleri Odasınınca Samsun'da düzenlenen «Bakır Paneli»ne TMMOB adına Odamız katılmıştır.

Yine bu dönemde Jeoloji Mühendisleri Odasının düzenlediği Bilimsel Kongre içinde yer alan «Demir Paneli»ne de Odamız katılacaktır.

3.2 Temsilciliklerle İlişkiler

Daha önceki dönemlerde, temsilciliklerle sağlanan sağlıklı ve kalıcı ilişkilerin bu dönemde de sürdürülmesine çalışılmıştır. Bu dönemde yenilenen Seydişehir, Karabük ve Kırıkkale Tem süettik seçimlerine, Yönetim Kurulu adına Oda Başkanı, Genel Sekreter ve bazı Yönetim Kurulu üyeleri katılmıştır. Seçim toplantılarında işyerlerinde çalışan üyelerin çeşitli sorunları ve çözüm yolları tartışılmıştır.

19 Eylemi için yapılan çeşitli işyeri toplantılarında mühendislerin genel sorunlarının yanı sıra, Odaların kendi üyeleri ile yaptıkları ayrı toplantılarda da yine üye sorunları ve Oda çalışmaları değerlendirilmiştir. Bu tür toplantılar birçok işyerinde Odamız tarafından da yapılmıştır.

Ayrıca, İsdemir'de çalışan üyelerimizin büyük bir bölümünün de katılımı ile düzenlenen «İskenderun Demir-Çelik Sempozyumu», daha önce Karabük ve Seydişehir'de gerçekleştirilen çalışmaların yeni ve başarılı bir örneği olmuştur. Sempozyum, işyerlerinde çalışan üyelerin etkin katılımını, özverili çalışma ve çabalarını gerektiren bu tür çalışmaların diğer üretim birimlerinde de (Ereğli, Kırıkkale, Samsun, vb.) yaşama geçirilmeli çalışmalarına ışık tutacak deneyimler kazandırmıştır.

3.3 Kitle Haberleşme Organları ile İlişkiler

Odamızın kamu oyunu bilgilendirme ve belirli alanlarda bilinçlendirme anlamında ortaya koyduğu çalışmaların etkinlik kazanmasında basınla kurulan sağlıklı ilişkilerin önemli katkısı olmuştur. Özellikle 3. Ulusal Metalurji Kongresi öncesinde, ülkemizde metalurji sanayiinin bugünkü yapısı ve sorunları üzerine Odamızca hazırlanan değerlendirmelerin basında geniş bir biçimde yer alması bu yönde atılan adımlardan biridir.

Gene geçtiğimiz dönemde, biri genel olarak metalurji sanayiine, diğeri alüminyum sanayiine ilişkin Odamızca hazırlanan iki demece TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda yer verildi.

Ayrıca TRT Televizyonu için hazırlanan, meslek alanımızla ilgili her program öncesinde, Odamıza başvurularak görüş ve öneri istenmesi de vurgulamaya değer bir gelişmedir. Verilen görüş ve önerilere bu programlarda yeterince yer verilmemekle beraber, bu tür programların hazırlanmasında Metalurji Mühendisleri Odasına da başvurulmasının bir gelenek haline gelmesi, Odamızın kendi alanında kuramsallaşmasının bir ifadesidir.

3.4 Kongre... Sempozyum... Panel...

Odamız, bu dönem «İskenderun Demir-Çelik Sempozyumu ile «3. Ulusal Metalurji Kongresini düzenlemiş, Maden Mühendisleri Odasınca düzenlenen «Bakır Paneline» TMMOB adına katılmıştır. Ayrıca Jeoloji Mühendisleri Odası tarafından bu dönem içinde yapılacak olan -Demir Paneline de katılacaktır.

Odamızın, İskenderun Temsilciliğimiz ve TMMOB İsdemir İşyeri Temsilciliğinin ortaklaşa çalışmaları ile 7-9 Haziran 1970'da yapılan “İskenderun Demir - Çelik Sempozyumunda” demir - çelik sanayiinde hammadde ve temel girdi sorunları, işletmelerdeki eğitim, organizasyon ve çevre sorunları, işçi sağlığı ve iş güvenliği konuları irdelenmiştir. Türkiye'nin demir-çelik sanayii ve yatırım planlamalarının da incelendiği bu sempozyumda, ayrıca “Demir - Çelik Sanayii içinde İsdemir yatırımlarının irdelenmesi” konulu bir açık oturumda yapılmıştır.

25'i aşkın bildirinin sunulduğu ve tartışıldığı sempozyum boyunca aşağıdaki konular vurgulanmıştır.

a) Demir cevheri üretiminde yurtiçi kaynaklarımızın değerlendirilmesi, yeni yatakların üretime alınması, dışalım politikalarının saptanması,

b) Yurtiçi taş kömürü üretiminin tümüyle demir- çelik sanayiine verilmesi, yüksek fırınlarda kok tüketiminin azaltılması, enerji üretiminde, dışa bağımlılığı azaltmak için öz kaynaklarımıza dayalı hidrolik enerji üretiminin hızla geliştirilmesi,

c) Başta manyezit olmak üzere önemli refrakter hammadde yataklarının kamulaştırılması, refrakter üretimi yapan tüm kuruluşların kamu bünyesinde yeniden örgütlenerek entegrasyona gitmeleri, hammadde ve yarı - ürün dışsattımının hemen durdurulması ve İsdemirde katranlı manyezit üretimine bir an önce geçilmesi,

d) Teknik elemanların uygulamalı eğitimden geçmeleri, işçilerin işbaşında eğitilmeleri,

e) İsdemir'in ve diğer kamu kuruluşlarının demokratik bir yapıya kavuşturulması,

f) İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin Türkiye'de önemli bir sorun olduğu, konunun yalnızca tedavi olarak ele alınmaması ve koruyucu sistemlerin ve hizmetlerin geliştirilmesi,

g) Sorunların temel çözümünün ancak emperyalist ilişkiler ağı dışına çıkmakla olanaklı olduğu; kalkınma planlarının toplumsal dengesizliği ve eşitsizliği vurgulayarak bunları çözümleyici şekilde hazırlanması, kamu kuruluşlarının özel sektöre kaynak aktarma işlevine son verilmesi, Kamu Mühendislik Kurumunun biran önce kurulması, Sosyalist ülkelerle ekonomik ve teknik işbirliğinin geliştirilmesi, dışa bağımlılığı artırıcı yeni ark ocaklarının kurulmasının engellenmedi, İsdemir ve İsdemir yatırımlarının engellenmemesi, Erdemir'in, yerli ve yabancı tekellere ödün vermeksizin, statüsünün değiştirilmesi zorunludur. Odamızın, O.D.T.Ü., İ.T.Ü., araştırma kurumlan ve metalurji sanayiindeki belli başlı kamu kuruluşlarının ortak çalışmaları ile gerçekleştirilen «3. Ulusal Metalurji Kongresi», 5-7 Aralık 1979 tarihlerinde Ankara'da yapılmıştır.

Düzenleme çalışmaları sırasında, ilgili kuruluşlar arasında sağlanan sürekli ve sağlıklı işbirliği bir yandan kongrenin nicel ve nitel olarak daha ileri boyutlara ulaşmasını sağlarken bir yandan da eğitim ve araştırma kurumlan ile sanayi arasındaki kopukluktan, giderilmesi yolunda bir adım oluşturmuştur.

Kongre, değişik alanlarda çalışan metalurji mühendislerinin bir araya gelerek, metalurji sanayiinin yapısı ve sorunlarının kamuoyuna iletilmesi, bu sorunların çözümü doğrultusunda ileriye ışık tutacak önerilerin geliştirilmesi yolunda bir düzenleme olmuştur. Bu konunun, basın ve TRT ile geliştirilen sağlıklı ilişkiler sonucu daha önceki günlerde gerçekleştirilen çeşitli yayınlarla bütünsellik içinde ele alındığında önemi ve başarısı daha da artmaktadır.

Kongreye sunulan bildirilerin genel yaklaşımının bilimsel ve teknik yönden üst düzeyde olması, ülkemizde yeterince gelişmemiş bir sanayi dalı olmasına karşın, metalurji alanında önemli bir bilgi birikiminin olduğunun bir göstergesidir. Ancak buradan yola çıkarak ekonomi - politikaların yeterince tartışılmamış olması, kongrede eksik kalan bir yön olmuştur. Bununla birlikte açık oturumlar aracılığı ile gündeme getirilen «malzeme mühendisliğinin önemi ve sanayi içindeki yeri» ve “üniversite ve araştırma kurumları ile sanayi arasındaki, şimdiye dek tek yönlü ve dar açılı değerlendirmeler sonucu ihmal edilen ve geciktirilen teknik işbirliğinin geliştirilmesi” konuları ile bu alandaki boşluk bir ölçüde giderilmiştir.

Bunların dışında, Samsunda düzenlenen “Bakır Paneline” TMMOB adına katılan Oda Yönetim Kurulu üyemiz şu görüşleri savunmuştur :

Sorunların temel çözümü, “Tüm yeraltı kaynakları halkındır” ilkesinin yaşama geçirilebileceği, emperyalist - kapitalist ilişkiler ağı dışına çıkmakla olanaklıdır. Ancak, bu sürece ulaşıncaya dek;

a) Etibank, KBİ, arıtıcı kuruluş üçlemi ortadan kaldırılarak, bunlar kamu bünyesinde yeniden örgütlenmelidir.

b) KİT’lerde özerk ve demokratik bir yapı kurulmalıdır.

c) Teknoloji seçiminden, işletmelerin kurulmasına dek tüm aşamalarda yerli teknik gücün yaptırımcı denetimi sağlanmalıdır.

d) Üretim hedefleri gerçek ülke gereksinimlerine göre belirlenmelidir.

e) Kamu kesiminde çalışan teknik elemanların grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakları tanınmalıdır.

Ayrıca demir - çelik sanayiinin yapısı ve sorunlarının tartışılacağı Demir Paneli»ne de Odamız adına Yönetim Kurulu üyemiz katılacaktır.

3.5 Yayın

Odamız, bu çalışma döneminde de, çalışma programında belirlenen genel ilkeler doğrultusunda yayın çalışmalarını sürdürmüştür. Çeşitli aksamalara karşın süreli yayınlarımız Metalurji Bülteni ile Metalurji Dergisi bu dönemde de çıkarılmıştır. Ayrıca 1. Ulusal Alüminyum Sanayii Kongresi Bildiriler Kitabı ile “3. Ulusal Metalurji Kongresi Bildiriler Kitabı” basılmıştır.

Bu yıl yayın çalışmalarının aksamasından en önemli neden . kağıt ve maliyet sorunlarının dayanılmaz boyutlara ulaşmasıdır. Bilindiği gibi yüksek tirajlı gazete ve dergilerin bile kargı karşısına buldukları kağıt sorunu Oda yayınlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bir anlamda “dolaylı sansür” uygulaması olan bu sorunun yanı sıra dizgi, baskı, klişe, vb. maliyetlerin de hızla artması ve bir yıl içinde iki - üç katma çıkması da yayın

çalışmalarını engellemektedir. Bunlara bir de yeterince reklam sağlanamaması eklenince yayınlarda önemli aksamalar doğmaktadır.

Tüm bunlara karşın, bazı aksamalar dışında Metalurji Bülteni her ay yayınlanmıştır. Üyelerimizle sürekli bir iletişim sağlamanın en önemli aracı olan Bülten ile üyelerimizin mesleki sorunları, ekonomik - demokratik hâk ve istemleri, güncel olaylar ve gelişmeler ile bütünleştirilerek aktarılmıştır.

Metalurji Dergisinin ise 21-22. sayısı çıkarılmış, 23. sayısı ise baskıya verilmiştir. Bu dönem çıkarılması gereken 24. sayı ise gelecek döneme kalmıştır. Ancak unutmamak gerekir ki göçen dönem sonu çıkan iki derginin maliyetleri ise bu yılki bütçeden karşılanmıştır.

Sürelî yayınların yanı sıra iki «Bildiriler Kitabı» basılmıştır. Daha önceki dönem Seydişehir'de yapılan "1. Ulusal Alüminyum Sanayii Kongresine" sunulan bildiriler, geçen dönem bir kitap halinde basılmıştır. "3. Ulusal Metalurji Kongresi" ne sunulan bildiriler de kitap halinde yayınlanarak Kongre öncesin» " de üyelere ulaştırılmıştır.

Bunların dışında kalan birçok yayın yukarıda açıklanan nedenlerle ele alınamamış, ele alınanlar ise finansmanı sağlanamadığı için basılamamıştır. Bu yayınların başında «İskenderun Demir-Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı» gelmektedir, İsdemir yönetiminin kitabın içeriğine yönelik istekleri ve finansman güçlükleri, kitabın bu dönem içinde basılmasını engellemiştir.

3.6 Komisyon Çalışmaları

Çalışma programında belirlenen hedefler doğrultusunda çeşitli alanlarda çalışmalar yapmak üzere Odamız bu dönemde bazı komisyonlar oluşturmaya çalışmıştır. Oda çalışmalarına en geniş üye tabanının katılmasının bir aracı olan Komisyonlar, üyelerimizin çalışma ve yerleşme açısından dağınık bir yapıya sahip olması nedeni ile bu dönem yeterli düzeyde üretken olamamıştır. Bunun sonucunda da Oda çalışmaları kısıtlı bir kadro ile yürütülmüştür.

Demir-Çelik Komisyonu, ilk olarak Oda ve TMMOB düzeyinde çalışmalar yaparak «1979 Başında Demir - Çelik Üzerine Bir Değerlendirme, başlıklı TMMOB görüşünü hazırlamıştır. 79/2 sayılı Nisan ayı Metalurji Bülteni de yayınlanan raporda demir-çelik dış-alım ve satımı ile demir cevheri madenciliği aşamalarındaki çeşitli sömürü mekanizmaları anlatılarak, bu alanlarda sömürünün daraltılmasına yönelik olarak CHP ağırlıklı iktidarın ilk günlerinde alınan bazı kararların nasıl geriletildiği açıklanmıştır. Ereğli'nin statüsünün eleştirildiği raporda büyük kamu yatırımları engellenirken, ülke çıkarlarına ters özel kesim yatırımlarının teşvik edilmesinin sakıncaları açıklanmıştır. Raporun son bölümünde de, özel kesimin tatlı karlar sağladığı pazarlama ve dağıtım aşamasında etkinliğini korumak için

«pazara en yakın» son üretim aşamasına girerek sömürüsünü sürdürme amacında olduğuna değinilmiştir.

Demir-elik Komisyonu, daha sonra «İskenderun Demir -elik Sempozyumu» nun düzenlenmesi çalışmalarını üslenmiş ve bir bildiri hazırlamıştır. Bildiride, Türkiye demir-elik sanayiinin Cumhuriyet döneminden başlayarak tarihsel gelişimi ele alınmış ve bu gelişim içinde yerli ve yabancı glerin, sanayileşmeyi ne şekilde yönettiği ve denetlediği incelenmiştir. Bugün ulaşılan düzeyde ne gibi sorunların gündemde olduğunun da yer aldığı bildirinin, son bölümünde bu sorunların nasıl çözümlenebileceğine ilişkin öneriler belirlenmiştir. Bildirinin tam metni 21-22. Sayı Metalurji Dergisinde yayınlanmıştır.

Daha nceki dönemlerde çalışmaları başlayan, geniş kapsamlı bir «Demir-elik Raporu»nun alınmaları büyük ölçüde tamamlanmasına karşın sonulandırılmadan komisyon dağılmıştır.

Dönem başında yaptığı toplantılarda, kendisine uzun vadeli çalışma hedefleri belirleyen demir-dışı metaller komisyonu bu anlamdaki programı yeterince geliştirmemiştir. Ancak Odamızca dönem içinde demir - dışı metaller sanayiindeki gelişmeler üzerine basında ve TRT'de yer alan rapor ve görüşler hazırlanmıştır. Eldeki bilgi birikimi, bunun dışında, panel ve sempozyumlara görüş aktarılmasına da olanak sağlamıştır.

Özetlemek gerekirse, geçtiğimiz dönemde komisyonların yeni bilgi üretmesi anlamında yoğun bir çalışmadan çok, geçmişteki bilgi birikiminden de yararlanarak, kamu oyuna yönelik yaygın ve kapsamlı çalışmalar ağırlık taşımıştır.